

PONAVLJANJE ZA 4.KONTROLNO NALOGO!

UČBENIK STRAN 44:

25) Kako delimo prebivalstvo po družbenoekonomski aktivnosti?

- Aktivno prebivalstvo
- Osebe z lastnimi dohodki
- Vzdrževano prebivalstvo

26) Kaj je aktivno prebivalstvo in kolikšen delež predstavlja le-to v prebivalstvu Slovenije?

Aktivno prebivalstvo so vse osebe starejše od petnajst let, ki opravljajo poklic in za svoje delo prejema dohodke v denarju ali naravi, ter osebe, ki ne opravljajo poklica, ker so nezaposlen, na služenju vojaščine, v priporu ali zaporu.

Podatki za leto 2002 kažejo 58,1% delež.

27) Kaj so osebe z lastnimi dohodki in vzdrževano prebivalstvo?

Oseba z lastnimi dohodki je neaktivna oseba, ki je ekonomsko samostojna, ker prejema dohodke (upokojenci, delovni invalidi, študentje, prejemniki socialne podpore in rente).

Vzdrževana oseba je oseba, ki nima lastnih sredstev za preživljanje in jo zato vzdržujejo starši, sorodniki ali drugi.

28) Kaj je človeški kapital? Od česa je odvisna njegova kakovost?

Človeški kapital so vse kvalitativne značilnosti aktivnega prebivalstva – starost, delovne izkušnje, zdravstveno stanje, izobrazba. Kakovost je odvisna od izobraževanja, in sicer tako dosežena stopnja izobrazbe kot tudi nenehno usposabljanje. Znanje in veščine, ki so potrebni za opravljanje posameznih poklicev, se namreč danes tako hitro spreminjajo, da je potrebno vsakodnevno usposabljanje za delo, ki ga opravljamo.

29) S katerimi problemi človeškega kapitala se sooča Slovenija?

Zaposleni v Sloveniji so premalo izobraženi. Preveč je nekvalificirane delovne sile in premalo visoko izobraženih. V Sloveniji je tudi problem strukturne nezaposlenosti velik.

30) Kakšna je razlika v merjenju stopnje nezaposlenosti po slovenski statistični metodologiji in metodologiji ILO?

Slovenska statistična metodologija upošteva registrirane nezaposlene, med njimi pa je veliko oseb, ki opravljajo poklic in prejema plačilo (npr. delo na črno).

ILO (Organizacija za delo) izračunava stopnjo nezaposlenosti na podlagi občasnih anket med prebivalstvom (anketna nezaposlenost) – kot delovno aktivne upošteva vse osebe, ki so v zadnjem tednu pred anketiranjem opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo. Kot neaktivne šteje prebivalce, ki v zadnjih štirih tednih niso iskali dela, ali na prebivalce, ki v naslednjih dveh tednih niso pripravljene sprejeti dela.

31) Kakšna je stopnja nezaposlenosti v Sloveniji v primerjavi s stopnjo v razvitih državah?

Stopnja po slovenski statistični metodologiji je znašala 11,2% in po metodologiji ILO 6,7%. V letu 2000 so imele države EU v povprečju 8,4% stopnjo nezaposlenosti in manjšo od stopnje preostalih kandidatov za vstop v EU v prvem krogu širitve z izjemo Madžarske. ZDA pa so imele 4,2% stopnjo nezaposlenosti.

32) Analiziraj strukturo nezaposlenosti v Sloveniji na podlagi tabele 1.17.

Med nezaposlenimi je bilo od leta 1993 do 1998 več moških kot žensk. V letih 1999 – 2001 je bilo nezaposlenih več žensk, kar pa se je v letu 2002 spremenilo.

Največ nezaposlenih je starejših od 40 (leta 2002:49,4%)se je skoraj podvojil, saj je leta 1992 znašal samo 25%.Delež nezaposlenih mladih se močno znižuje (s 40,7% leta1992 na 24,0% leta 2002).

Velik je delež nezaposlenih (45,6%) je brez strokovne izobrazbe, to dokazuje, da je v Slovenija močno navzoča strukturna nezaposlenost.

Velik problem je tudi dolgotrajna nezaposlenost (več kot 1 leto), saj je bilo leta 2002 54,4% takšnih nezaposlenih.

Število prejemnikov nadomestil in pomoči se je zmanjšalo (z 45% leta 1992 na 23,8% leta 2002).

33) S katerimi ukrepi je mogoče zniževati nezaposlenost?

- Spodbujanje povpraševanja po delovni sili
- Prilagodljivost delavne sile (izobraževanje, usposabljanje)

- Prilagajanje zaposlovanja (zaposlitev s krajšim delovnim časom, zaposlitev za določen čas)
- Znižanje stroškov za odpuščanje delavcev
- Reforme odpiranja novih delovnih mest
- Reforme denarnih nadomestil za nezaposlenost
- Možnost prenosa zdravstvenih in pokojninskih prispevkov v drugo delovno organizacijo ob spremembi zaposlitve

34) Kakšne so usmeritve pri zaposlovanju? (uč str:34; tabela 1.18)

I. steber: Povečevanje zaposljivosti prebivalstva

- Omogočiti nov začetek vsakemu mlademu nezaposlenemu
- Preprečevanje dolgotrajne nezaposlenosti
- Nadomeščanje pasivnih ukrepov z razvojem aktivnih programov za povečevanje zaposljivosti
- Razvoj socialnega partnerstva, katerega cilj je izboljšati zaposljivost
- Omogočiti razvoj vseživljenjskega učenja
- Zmanjšanje osipa poklicnih šol in olajšanje prehoda med šolo in delom

II. steber: Pospeševanje podjetništva

- Razvoj podjetniške kulture
- Poenostavitev administrativnih postopkov in s tem povezanih režijskih stroškov
- Pospeševanje samozaposlovanja in razvoj malih podjetij
- Razvoj novih zaposlitvenih priložnosti v okviru lokalnih zaposlitvenih iniciativ
- Zmanjšanje obremenitev, povezanih s plačami, in zmanjšanje davka na dodano vrednost za delavno intenzivne panoge

III. steber: Povečanje prilagodljivosti podjetij in zaposlenih

- Modernizacija organizacije dela
- Prestrukturiranje gospodarskih sektorjev in spodbujanje vlaganj v razvoj kadrovskih virov

IV. steber: Izenačevanje možnosti zaposlovanja

- Zagotavljanje enakih možnosti med spoloma in usklajevanje poklicnega in družinskega življenja
- Ponovno vključevanje na trg dela
- Pospeševanje vključevanja invalidov na trg dela

35) Kaj sodi k naravnemu bogastvu?

Naravno bogastvo sestavlja pet elementov:

- kmetijska zemljišča,
- energetske viri,
- rudna in mineralna bogastva,
- gozdovi
- geografski položaj države.

36) Kako bogata je Slovenija upošteva naravno bogastvo?

37) Ali je geografska lega z ekonomskega stališča ugodna?

Slovenija ima izjemno ugoden geografski položaj, ker leži ob Jadranskem morju (ugodne možnosti za razvoj turizma in pristaniške dejavnosti) in ugodno prometno lego za povezavo med Evropo ter Bližnjim in Srednjim vzhodom. Slovenija ima poleg prometne lege tudi izjemne naravne lepote, a jih še vedno preslabo izkorišča za razvoj turizma. Je pa tudi center Evrope.

38) Kaj sestavlja proizvedeno bogastvo?

Proizvedeno bogastvo sestavlja vse tisto, kar država proizvede in ne obstaja že samo v naravi. Vse to pripada bodisi podjetjem in institucijam bodisi prebivalstvu. Proizvedeno bogastvo delimo v dve veliki skupini:

- osnovni skladi
- zaloge

39) **Katera dva procesa spreminjata velikost proizvedenega bogastva?**

- Povečuje se z investiranjem
- Zmanjšujeta pa ga poraba vseh vrst zalog in obraba osnovnih skladov ter trajnih in poltrajnih potrošnih dobrin

40) **Pojasni razliko med bruto, neto in novimi investicijami.**

Bruto investicije vsebujejo celoten prirast proizvedenega bogastva, tako obnovo izrabljenega proizvedenega bogastva kot gradivo novih elementov.

Neto investicije predstavljajo samo graditev novih elementov. Dobimo jih tako, da od celotnih bruto investicij odštejemo amortizacijo.

Novo investicije zajemajo vse investicije, ki povečujejo proizvodno bogastvo in deloma zajemajo tudi obnovo izrabljenih sredstev. Viri za nove investicije so:

- Sredstva za investicije: predstavljajo del BDP, ki ni namenjen tekoči porabi
- Amortizacija
- Sredstva prebivalstva (prihranki)
- Tuja sredstva (tuja posojila, enostranska pomoč,...)

41) **Kaj je siva ekonomija? Kako vpliva na statistično izmerjeni BDP?**

Med sivo ekonomijo sodijo prepovedane (ilegalne) dejavnosti kot so trgovina z orožjem, prostitucija, trgovina z mamili, pa tudi neprijavljena obrt, popoldansko vrtičkarstvo in kmetovanje, čiščenje stanovanj, čuvanje otrok,...

42) **Pojasni razliko med življenjskim standardom in življenjsko ravno. Zakaj BDP na prebivalca ni najboljša mera obeh kategorij?**

Življenjski standard ljudi je odvisen od količine porabe dobrin in storitev na prebivalca.

Odvisen je od strukturne porabe BDP.

Življenjska ravn pa predstavlja življenjske razmere v najširšem pomenu (poleg ekonomskih upošteva tudi družbene, socialne, politične in delavne razmere).

Ni primeren, saj moramo za merjenje življenjske ravni upoštevati tudi demografske kazalce, kazalce o prehrani, trajnih potrošnih dobrinah, zdravstvenih in izobraževalnih razmerah, kazalce diferenciacije (razlike med plačami, rasne razlike in razlike po spolu, regionalne razlike), kazalce delavnih razmer (število dni dopusta, članstvo v sindikatih,...) ter kazalce družbenih razmer (korupcija, kriminal, udeležba v političnem življenju,...)

UČBENIK STRAN 78:

1. **Kaj je ekonomska politika?**

Ekonomska politika je organizirana akcija nosilcev ekonomske politike, ki poskušajo s pomočjo sredstev ali instrumentov doseči najpomembnejše ekonomske cilje.

2. **Kdo so nosilci ekonomske politike?**

- parlament oz. državni zbor
- vlada
- računsko sodišče
- Banka Slovenije (centralna banka)

3. **Kaj so sredstva (instrumenti) ekonomske politike?**

4. **Katere so najpomembnejše ekonomske politike?**

- fiskalna politika
- denarna politika
- tečajna politika
- zunanjetrgovinska politika

5. **Po čem se razlikujejo posamezne ekonomske politike (fiskalna, denarna, itd.)?**

6. **Katera je osrednja institucija zakonodajne oblasti?**

- Parlament oz. državni zbor

7. **Katera je osrednja institucija izvršilne oblasti?**

- Sodstvo

8. Kdo je predsednik državnega zbora, državnega sveta, in kdo so ministri v gospodarskih ministrstvih?

Predsednik državnega zbora: France Cukjati

Predsednik državnega sveta: Sušnik

Ministr za finance: Andrej Bajuk

Minister za gospodarstvo: Andrej Vizjak

Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Marija Lukačič

Minister za promet: Janez Božič

→ Ni treba znati

9. kateri ekonomski cilji so najpomembnejši?

- Skrb za gospodarsko stabilnost (cene so stabilne, ni inflacije, ni deflacije)
- Skrb za gospodarsko rast (povečuje se BDP)
- Skrb za polno zaposlenost
- Plačilno-bilančno ravnotežje (uvoz=izvoz)
- Oblikovanje sistema prerazdelitve (vzame bogatim in da revnim-davčne olajšave, socialne pomoči, progresivna obdavčitev, oprostitve)
- Skrb za ekološko ravnotežje (inšpekcija; skrb za ekološko proizvodnjo in s tem ekološko potrošnjo)

10. kaj je fiskalna politika?

Fiskalna politika je sistem ukrepov, s katerimi država vpliva na javnofinančne prihodke in odhodke.(prihodke in odhodke države)

11. kako bi opredelil javno porabo?

Javna poraba je poraba vseh ravni države.

12. katere so ravni države?

- Osrednja ali zvezna država
- Regije
- Lokalne skupnosti (občine)